

Asia C-795/23

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

21.12.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Bundesgerichtshof (Saksa)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

21.12.2023

Vastaajat, Revision-menettelyn vastapuolet ja Revision-menettelyn valittajat:

konekra GmbH

LN

Kantaja, Revision-menettelyn valittaja ja Revision-menettelyn vastapuoli:

USM U. Schärer Söhne AG

Pääasian kohde

Direktiivi 2001/29/EY – Tekijänoikeus – Teoksen käsite – Omaperäisyyden tutkiminen

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Unionin oikeuden tulkinta, SEUT 267 artikla

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko taideteollisten teosten tapauksessa mallilainsäädännön antaman suojan ja tekijänoikeuslainsäädännön antaman suojan välillä sellainen säännön ja sitä koskevan poikkeuksen välinen suhde, että tutkittaessa näiden teosten omaperäisyyttä tekijänoikeuslainsäädännön perusteella tekijän vapaille luoville

ratkaisuille on asetettava tiukemmat vaatimukset kuin muiden teostyyppien tapauksessa?

2. Onko tutkittaessa omaperäisyyttä tekijänoikeuslainsäädännön perusteella lähtökohdaksi otettava (myös) tekijän subjektiivinen näkemys luomisprosessista ja onko tekijän erityisesti tehtävä vapaat luovat ratkaisut tietoisesti, jotta niitä on pidettävä Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuina vapaina luovina ratkaisuina?

3. Jos omaperäisyyden tutkinnan yhteydessä ratkaisevana on pidettävä sitä, ilmentääkö teos objektiivisesti taiteellista luomistyötä, ja jos, niin missä määrin: voidaanko tässä tutkinnassa tarkastella myös olosuhteita, jotka ovat ilmenneet omaperäisyyden arvioinnin kannalta merkityksellisen ajankohdan eli muotoilun toteuttamisen jälkeen, kuten esimerkiksi muotoilun esitleminen taidenäyttelyissä tai museoissa tai sen tunnustaminen ammattiireissä?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa 22.5.2001 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/29/EY (EYVL 2001, L 167, s. 10), erityisesti 2 artiklan a alakohta, 3 artiklan 1 kohta ja 4 artiklan 1 kohta

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Tekijänoikeuslaki (Urheberrechtsgesetz, jäljempänä UrhG), erityisesti 2 §:n 1 momentin 4 kohta ja 2 momentti

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä pääasiassa

- 1 Kantaja valmistaa nimellä ”USM Haller” vuosikymmenien ajan myytyä modulaarista huonekalujärjestelmää, jossa kiiltävät kromatut pyöröputket liitetään toisiinsa kuulanmuotoisilla liittimillä siten, että ne muodostavat hyllyn. Hyllyyn voidaan lisätä erivärisiä metallisia hyllytasoja. Näin syntyviä yksiköitä voidaan yhdistää miten tahansa ja sijoittaa päällekkäin.
- 2 Ensimmäinen vastaaja (jäljempänä vastaaja), jonka toimitusjohtaja toinen vastaaja on, tarjoaa verkkokaupassaan USM Haller -huonekalujärjestelmään vara- ja laajennusosia, jotka vastaavat muodoltaan ja pääosin myös väritään kantajan alkuperäisiä komponentteja. Vastaaja myi aluksi ainoastaan pelkkiä varaosia, mutta vuosina 2017/2018 se avasi uudistetun verkkokaupansa, jossa luetellaan kaikki komponentit, joita tarvitaan kokonaisten USM Haller -huonekalujen kokoamiseen. Vastaaja käyttää mainonnassaan internetsivustollaan myös kuvia kootuista huonekaluista. Sen huonekalutoimituksiin sisältyvät kokoamisohjeet, joissa selitetään kokonaisten huonekalujen kokoaminen. Vastaaja tarjoaa

asiakkailleen kokoonpanopalvelua, jossa toimitetut osat kootaan asiakkaan luona kokonaiseksi huonekaluksi.

- 3 Kantaja katsoo, että USM Haller -huonekalujärjestelmä on tekijänoikeudella suojattu taideteollinen teos ja joka tapauksessa sopimatonta kilpailua koskevassa lainsäädännössä jäljittelyltä suojattu suorite. Kantaja pitää uudistettua verkkokauppaa vastaajan liiketoimintamallin uudistamisena, jonka tarkoituksena ei ole enää tarjota ainoastaan varaosia kantajan huonekalujärjestelmään vaan valmistaa, tarjota ja myydä omaa huonekalujärjestelmää, joka on identtinen kantajan huonekalujärjestelmän kanssa. Kantajan mukaan vastaaja loukkaa näin tekijänoikeutta sen huonekalujärjestelmään, ja tätä on joka tapauksessa pidettävä kilpailulainsäädännössä kiellettynä jäljittelynä.
- 4 Kantaja on vaatinut, että vastaajaa kielletään toimimasta näin, että vastaaja määrätään toimittamaan tietoja ja esittämään tilinpitonsa sekä korvaamaan kehoitusmenettelystä aiheutuneet kulut ja että vastaaja todetaan vahingonkorvausvelvolliseksi. Se perustaa kannevaatimuksensa ensisijaisesti tekijänoikeuteen ja toissijaisesti kilpailuoikeudelliseen lähioikeuksien suojaan.
- 5 Landgericht (alueellinen alioikeus, Saksa) hyväksyi kannevaatimukset pääosin tekijänoikeuslainsäädännön perusteella. Toisen asteen tuomioistuimien (OLG Düsseldorfin tuomio 2.6.2022 – 20 U 259/20, juris) sitä vastoin hylkäsi kannevaatimukset tältä osin sillä perusteella, että USM Haller -huonekalujärjestelmä ei ole UrhG:n 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettu tekijänoikeudella suojattu taideteollinen teos, koska se ei täytä unionin tuomioistuimen uudemmassa oikeuskäytännössä teokselle asetettavia vaatimuksia, ja hyväksyi ne ainoastaan sikäli kuin ne perustuvat kilpailuoikeudelliseen lähioikeuksien suojaan. Kantaja toistaa Revision-valituksessaan tekijänoikeuslainsäädäntöön perustuvat vaatimuksensa, kun taas vastaajat vaativat kannevaatimusten hylkäämistä myös siltä osin kuin ne perustuvat kilpailuoikeuteen.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 6 Kantajan Revision-valituksen, jonka se on tehnyt ensisijaisesti esittämiensä tekijänoikeuslainsäädäntöön perustuvien vaatimusten hylkäämisestä, menestyminen riippuu direktiivin 2001/29 2 artiklan a alakohtaan, 3 artiklan 1 kohtaan ja 4 artiklan 1 kohtaan sisältyvän teoksen käsitteen tulkinnasta. Kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimessa asianumerolla C-580/23 vireillä oleva, Svea hovrättin (Ruotsi) 20.9.2023 esittämä ennakkoratkaisupyynnö, unionin oikeuden oikea tulkinta ei ole niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilystä (ks. tästä tuomio 6.10.2021, Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, 32 ja 33 kohta).
- 7 Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys: Toisen asteen tuomioistuin on päättänyt 12.9.2019 annetusta tuomiosta Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721, 51 ja

52 kohta), että käyttöesineiden tekijänoikeussuojan on oltava edelleen poikkeus mallisuojusta, jotta näiden kahden suojan tavoitteet ja tehokkuus eivät vaarannu.

- 8 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen näkemyksen mukaan tuomion Cofemel 50–52 kohtaan sisältyvistä toteamuksista ei kuitenkaan seuraa, että taideteollisen teoksen tekijänoikeussuojan edellyttämälle omaperäisyydelle on asetettava käyttöesineiden tapauksessa tiukemmat vaatimukset kuin muuntyyppisten teosten tapauksessa. Unionin tuomioistuin on todennut, että mallit voidaan luokitella direktiivissä 2001/29 tarkoitetuiksi teoksiksi, jos ne täyttävät kaksi vaatimusta – joita sovelletaan yhtä lailla kaikkiin esineisiin, jotka voivat saada tekijänoikeussuojaa. Ensinnäkin niiden on oltava omaperäisiä siinä mielessä, että ne ovat tekijänsä luovan henkisen työn tulos, ja toiseksi niiden on oltava ilmaus tällaisesta luovasta henkisestä työstä (tuomio 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, 29 ja 48 kohta; ks. myös julkisasiamies Szpunarin ratkaisuehdotus Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:363, 31 kohta; suojan laajuudesta ks. tuomio 1.12.2011, Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, 97 ja 98 kohta).
- 9 Unionin tuomioistuimen huomautusta, jonka mukaan malli- ja tekijänoikeussuojan samanaikaisuus on mahdollinen vain tietyissä tilanteissa, ei siten asiaa käsittelevän jaoston mukaan pidä ymmärtää normatiiviseksi vaan pelkästään kuvailevaksi. Siinä todetaan pelkästään, että yhden ja saman esineen suojaaminen sekä mallina että teoksena on todellisuudessa poikkeus, koska käyttöesine täyttää tekijänoikeussuojan edellytykset harvemmin kuin mallisuojan edellytykset.
- 10 Käyttöesineiden, joilla on käyttötarkoituksesta johtuvia muotoilullisia piirteitä, tapauksessa taiteellisen luomistyön liikkumavara on yleensä rajattu. Tästä syystä niiden kohdalla nousee erityisesti esiin kysymys, onko käyttöesineitä muotoiltu taiteellisesti niiden tehtävän saneleman muodon lisäksi ja onko tämä muotoilu siinä määrin omaperäistä, että se oikeuttaa tekijänoikeussuojaan (BGH, GRUR 2023, 571 [15 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen] – Vitriinivalot). Tässä yhteydessä on otettava huomioon, että taideteollisten teosten – kuten kaikkien muidenkin teostyyppien – tekijänoikeussuoja edellyttää huomattavaa omaperäisyyttä etenkin, kun otetaan huomioon poikkeuksellisen pitkä tekijänoikeudellinen suoja-aika (ks. BGHZ 199, 52 [40 kohta] – Syntymäpäiväjuna (lelu); BGH:n tuomio 29.4.2021 – I ZR 193/20, GRUR 2021, 1290 [60 kohta] = WRP 2021, 1461 – Arkkitehdin oikeus tietoihin).
- 11 Arvioitaessa mallisuojan edellytyksenä olevaa yksilöllistä luonnetta (ks. asetuksen N:o 6/2002 4 artiklan 1 kohta ja 6 artiklan 1 kohta, direktiivin 98/71/EY 3 artiklan 2 kohta ja 5 artiklan 1 kohta) on tosin otettava huomioon myös vapaus – nimittäin mallin luoneella ollut vapaus sen kehittelyssä (asetuksen N:o 6/2002 6 artiklan 2 kohta ja direktiivin 98/71 5 artiklan 2 kohta). Mallisuoja ei kuitenkaan – tekijänoikeussuojasta poiketen – edellytä, että mallin luonut käyttää tätä muotoilun liikkumavaraa yksilöllisyytään heijastavien luovien ratkaisujen tekemiseen. Riittää pikemminkin, jos mallin luonut onnistuu luomaan mallin siten, että asiantuntevan käyttäjän siitä saama yleisvaikutelma eroaa yleisvaikutelmasta,

jonka hän on saanut muista malleista, jotka ovat tulleet tunnetuksi (asetuksen N:o 6/2002 6 artiklan 1 kohta, direktiivin 98/71 5 artiklan 1 kohta).

- 12 Toinen ennakkoratkaisukysymys: Toisen asteen tuomioistuin on todennut, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan ratkaisevaksi lähtökohdaksi on otettava tekijän harkinta esineen luomisen yhteydessä. Omaperäisyyden tutkimisessa merkityksellinen on tekijän subjektiivinen näkemys (ks. tästä aihepiiristä myös em. Svea hovrättin ennakkoratkaisupyyntö, 26–35 kohta). Tekijän on tehtävä tietoisesti vapaita luovia ratkaisuja, mikä on poissuljettua, jos säännöt, tekniset erityispiirteet tai muut rajoitteet sitovat tätä tosiasiallisesti tai edes oletettavasti. Myöskään muotoilun estetiikka ei kerro mitään siitä, perustuuko se vapaisiin luoviin ratkaisuihin, koska tekijän luomisprosessia koskevien lausumien perusteella ei voida katsoa, että kyse on vapaista luovista ratkaisuista.
- 13 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen käsityksen mukaan myös omaperäisyyttä on sitä vastoin tutkittava kaikkien teostyyppien osalta yhtenäisesti objektiivisesti ja konkreettisen esitetyn teoksen perusteella. Tekijän subjektiivisella näkemyksellä siinä mielessä, mikä on ollut luovan työn tarkoitus tai ovatko vapaat luovat ratkaisut olleet tietoisia, ei pitäisi olla merkitystä sen kannalta.
- 14 Määritellään, että teos on omaperäinen siinä mielessä, että se on tekijänsä luovan henkisen työn tulos, unionin tuomioistuin ei ole todennut omaperäisyyden edellyttävän ”tietoista” vapaata luovaa ratkaisua – jonka toisen asteen tuomioistuin on ottanut tarkastelunsa lähtökohdaksi. Omaperäisyyden tutkiminen tapahtuu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan pikemminkin päinvastoin niiden seikkojen perusteella, jotka ilmentävät tekijän mahdollista luovaa tahtoa objektiivisesti todettavissa olevalla tavalla. Siten esimerkiksi kirjallisen aineiston tapauksessa omaperäisyys voi perustua sanojen valitsemiseen, järjestämiseen ja yhdistämiseen (ks. tuomio 29.7.2019, Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, 23 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ei voida päätellä, että sen toteaminen, että tekijä on tehnyt ratkaisun, jota objektiivisesti tarkasteltuna rajoitteet eivät määritä ja joka on siksi vapaa (luova) ratkaisu, edellyttäisi lisäksi sen toteamista, että tekijä oli tietoinen tekevänsä vapaan (luovan) ratkaisun tässä mielessä. Myöskään tietoisuutta luovan ratkaisun tekemisestä ei voida edellyttää, koska taiteellisia suorituksia voidaan tehdä myös tiedostamattomasti tai alitajuisesti.
- 15 Sikäli kuin unionin tuomioistuin on ottanut tuomiossa Brompton Bicycle lähtökohdaksi ne tekijät ja näkökohdat, jotka ovat ohjanneet tekijän omaksumaa ratkaisua (tuomio 11.6.2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, 35 ja 36 kohta), myöskään tästä ei ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mielestä seuraa, että teoksen tai esineen omaperäisenä pitäminen edellyttää sen toteamista, että tekijä on tehnyt ”tietoisin” luovan ratkaisun. Tuomiosta Brompton Bicycle pikemminkin ilmenee, että merkityksellistä on se, onko luomisprosessin tuote taiteellinen suoritus. Kansallisten tuomioistuinten on siten määritettävä, onko

tuotteen tekijä ilmaissut tällä tuotteen muotoa koskevalla ratkaisulla luovuuttaan omaperäisellä tavalla tekemällä vapaita luovia ratkaisuja ja muotoillut tuotteen siten, että se heijastaa hänen yksilöllisyyttään (tuomio 11.6.2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, 34 kohta).

- 16 Unionin tuomioistuin ei myöskään noudattanut julkisasiamiehen ehdotusta tarkastella teoksen käsitteen yhteydessä omaperäisyyden tunnuspiirteiden ja luomistyön ilmentämisen lisäksi myös muita tekijöitä, kuten mallin luoneen alkuperäistä tahtoa (ks. julkisasiamies Campos Sánchez-Bordonan ratkaisuehdotus Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:79, 92 ja 93 kohta). Unionin tuomioistuin pitää sen sijaan omaperäisyyden tutkinnan kannalta ratkaisevana sitä, että on olemassa liikkumavaraa, joka jättää tilaa luomisen vapaudelle (tuomio 11.6.2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, 24 kohta). Se, että lähtökohdaksi otetaan liikkumavara, joka voidaan todeta objektiivisten seikkojen, esimerkiksi tunnettujen aiempien mallien tai teknisten edellytysten, perusteella, edistää juuri teoksen käsitteen objektiivisuutta (ks. Zech, ZUM 2020, 801, 802). Koska ratkaisun tietoisuutta on vaikea todeta sen perusteella, että tätä liikkumavaraa on käytetty, sillä kyseessä on sisäinen prosessi (Tolkmitt, GRUR 2021, 383, 386), kansallisen tuomioistuimen, jonka on otettava huomioon kaikki kyseisen tapauksen kannalta merkitykselliset seikat, sellaisina kuin ne olivat kyseistä kohdetta muotoiltaessa (tuomio 11.6.2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, 37 kohta), on pääsääntöisesti pääteltävä muotoilun lopputuloksesta tekijän tahto luomisprosessissa, ja se voi ottaa tässä yhteydessä huomioon myös tätä tukevia objektiivisiä seikkoja.
- 17 Objektiivista tulkintaa puoltavat oikeusvarmuus ja vertailu suojan toiseen tunnusmerkkiin (”on oltava ilmaus” [luovasta henkisestä työstä]); unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan suojan kohteen tunnistamisprosessista on suljettava pois kaikki oikeusvarmuudelle vahingolliset subjektiiviset seikat (tuomio 13.11.2018, Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, 41 kohta). Jos jokaista subjektiivista seikkaa ei olisi suljettava pois myös omaperäisyyden ensimmäisen tunnusmerkin kohdalla, tämä olisi haitallista oikeusvarmuuden kannalta ja johtaisi kohtuuttomiin tuloksiin.
- 18 Jos merkityksellinen olisi pelkästään tekijän subjektiivinen näkemys, tekijä, joka katsoo sääntöjen tai rajoitteiden sitovan itseään mutta joka on tosiasiallisesti tehnyt vapaita luovia ratkaisuja, joita säännöt tai rajoitteet eivät määritä, ei yhtäältä – kuten toisen asteen tuomioistuimen käsiteltävässä asiassa esittämät näkemykset osoittavat – saisi tekijänoikeussuojaa, vaikka on objektiivisesti tarkasteltuna luonut suojattavan teoksen. Tällainen lopputulos lienee ristiriidassa Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 2 kohdassa määrätyn teollis- ja tekijänoikeuksien suojan kanssa. Toisaalta tekijä, joka pitää luomisprosessiaan vapaana ja luovana mutta jota säännöt tai rajoitteet tosiasiallisesti sitovat, saisi muotoilulleen tekijänoikeussuojaa, vaikka ei objektiivisesti tarkasteltuna ole luonut mitään suojattavaa teosta. Tämä johtaisi sellaiseen immateriaalioikeuksien perusteiden vastaiseen lopputulokseen, jossa jokainen voisi myöntää itselleen mielivaltaisesti ehdottomia oikeuksia, kuten tekijänoikeudesta johtuvia oikeuksia

(ks. Nordemann, A. teoksessa Fromm ja Nordemann, UrhG:n 2 §, 16 kohta). Myös Svea hovrätt pelkää, että omaperäisyysedellytyksen tulkinta, jossa lähtökohdaksi otetaan luomisprosessi ja tekijän siinä tekemät ratkaisut, johtaisi verrattain alhaisten vaatimusten asettamiseen vapaille luoville ratkaisuille ja että siihen liittyisi riski siitä, että myös esineet, jotka eivät mahdollisesti ansaitsisi tulla luokitelluiksi teoksiksi, saisivat tekijänoikeussuojaa (Svea hovrättin välipäätös 20.9.2023, 26–28 kohta).

- 19 Jotta voidaan saavuttaa direktiivin 2001/29 tärkein tavoite, joka on korkeatasoisen tekijänoikeuden suojan käyttöönotto (tuomio 29.7.2019, Pelham ym., C-476/17, EU:C:2019:624, 30 kohta), määritettäessä unionin oikeuteen sisältyvää teoksen käsitettä on otettava huomioon myös olosuhteet, jotka vaikuttavat tekijän oikeuksien noudattamisen tehokkaaseen prosessuaaliseen varmistamiseen. Tältä osin on otettava huomioon, että kantajana olevalla tekijällä on tekijänoikeuden loukkaamista koskevassa menettelyssä väittämistäakka siitä, että kyseessä on yksilöllinen luovan henkisen työn tulos. Vaatimus mallin luoneen tietyn vaikuttimen toteen näyttämisestä voisi korottaa epäasianmukaisesti tekijänoikeudelle asetettavia vaatimuksia (ks. OLG Hamburg, GRUR 2022, 565 [39 kohta]).
- 20 Arviointiperustetta, jossa lähtökohdaksi otetaan tekijän käsitys, rasittaisivat subjektiivisiin seikkoihin yleensä liittyvät vaikeudet tosiseikkoja koskevien toteamusten esittämisessä. Lisäksi tekijän lausumat omista käsityksistään kyseessä olevan esineen luomisen yhteydessä tai joka tapauksessa indisiot näistä käsityksistä lienevät pikemminkin poikkeus. Lisäksi on pelättävissä, että kun otetaan huomioon pitkä tekijänoikeudellinen suoja-aika, näitä vaikeuksia pahentaa lisäksi se seikka, että luomistyö on tehty usein vuosia tai – kuten käsiteltävässä asiassa – jopa useita vuosikymmeniä aiemmin. Nämä näkökohdat ovat esteenä tekijänoikeuksien suojan kannalta merkityksellisten seikkojen yhtenäiselle ja oikeusvarmuuden turvaavalle käsittelylle koko unionin alueella kansallisissa tuomioistuimissa, joiden käsiteltäväksi asia on saatettu.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen oikeana pitämässä omaperäisyyden käsitteen tulkinnassa merkityksellisiä ovat sitä vastoin objektiiviset seikat, joiden toteaminen on yksinkertaisempaa kansallisille tuomioistuimille, kuten teoksen muotoilulliset piirteet tai kokonaisvaikutelma taikka muotoilullinen liikkumavara, joka on määritettävä ottaen huomioon aiemmat tunnetut mallit ja tekniikan muotoilulle asettamat edellytykset. Tähän riittää lähtökohtaisesti, että kantaja esittää kyseisen teoksen ja konkreettiset muotoiluun liittyvät osatekijät, joihin tekijänoikeussuojan on tarkoitus perustua. Käyttöesineiden, joissa taiteellisesti esteettisen muotoilun mahdollisuudet ovat yleensä rajatut, koska niiden on täytettävä tietyt tekniset vaatimukset ja niillä on tekniikan määäämiä ominaisuuksia, tapauksessa on lisäksi on esitettävä täsmällisesti ja selvästi, missä määrin käyttöesineitä on muotoiltu taiteellisesti niiden tehtävän saneleman muodon lisäksi (BGH:n tuomio 12.5.2011 – I ZR 53/10, GRUR 2012, 58 [24 ja 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen] – Kiipeilyverkko; BGH, GRUR 2023, 571 [21 kohta] – Vitriinivalot). Jos vastaaja puolustautuu tätä vastaan väittämällä, ettei

teos voi saada tekijänoikeussuojaa tai että suojan laajuus on rajattu, koska tekijä on hyödyntänyt tunnettuja aiempia malleja, on sen asia esittää ja näyttää toteen aikaisemman teoksen ulkoasu (BGH:n tuomio 27.5.1981 – I ZR 102/79, GRUR 1981, 820 [25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen] – Teräspuutituoli II).

- 22 Muotoilun estetiikan osalta on viitattava unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan yksin sen perusteella, että malli antaa esteettisen vaikutelman, ei voida ratkaista, onko kyseinen malli luovan henkisen työn tulos ja täyttääkö se näin ollen omaperäisyyden vaatimuksen. Esteettiset näkökohdat voivat kuitenkin olla osa luovaa toimintaa (tuomio 12.9.2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, 54 kohta). Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoikin, että muotoilun antama esteettinen vaikutelma voi muodostaa perustan tekijänoikeussuojalle (vain), jos se perustuu taiteelliseen suoritukseen ja ilmentää sitä (ks. BGH, GRUR 2023, 571 [13 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen] – Vitriinivalot). Sikäli kuin muotoilun antama esteettinen vaikutelma perustuu taiteelliseen suoritukseen, siis vapaisiin luoviin ratkaisuihin, ja ilmentää sitä, riippuu kuitenkin myös esteettisyyden asteesta, onko muotoilu riittävän omaperäinen ollakseen oikeutettu tekijänoikeussuojaan.
- 23 Kolmas ennakkoratkaisukysymys: Saksan tekijänoikeuslainsäädännössä sen tutkinnassa, onko kyseessä teos, on käytettävä yksittäisiä indisioita, jotka puoltavat tai eivät puolla teoksen yksilöllisyyttä, jotta lopputulos on mahdollisimman objektiivinen ja ymmärrettävä. Yhtenä indisiona siitä, että teos voi saada suojaa, on käytettävä myös teoksen ammattipiireissä ja yleisön keskuudessa saamaa huomiota; myös teoksen esitleminen taidemuseoissa ja -näyttelyissä voi antaa tietoa siitä, että taiteesta kiinnostuneet piirit pitävät sitä tekijänoikeussuojan piiriin kuuluvana taiteellisena suorituksena (ks. BGH:n tuomio 10.12.1986 – I ZR 15/85, GRUR 1987, 903 [31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen] – Le Corbusier -huonekalu; OLG München, GRUR-RR 2011, 54 [43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen]; Dreier teoksessa Dreier ja Schulze, 2 §, 61 ja 62 kohta viittauksineen; BeckOK.UrhR/Rauer/Bibi, 2 §, 102 kohta; Leistner, GRUR 2019, 1114, 1120; OLG Hamburg, ZUM-RD 2002, 181 [83 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen]).
- 24 Vaikuttaa kyseenalaiselta, voidaanko näitä seikkoja käyttää tuomion Brompton Bicycle jälkeekin tällaisina indisioina.
- 25 Unionin tuomioistuin on kyseisessä tuomiossa todennut, että arvioitaessa sitä, onko kyseessä omaperäinen luomus, on otettava huomioon kaikki käsiteltävässä asiassa merkitykselliset seikat, sellaisina kuin ne olivat kyseistä kohdetta muotoiltaessa, riippumatta ulkoisista ja tuotteen luomisen jälkeisistä tekijöistä (tuomio 11.6.2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, 37 kohta).
- 26 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ymmärtää unionin tuomioistuimen toteamukset kuitenkin ainoastaan selvennyksenä, jonka mukaan arvioitaessa sitä, oliko tekijällä muotoilussa riittävä liikkumavara ja käyttikö tekijä tätä liikkumavaraa taiteellisesti, merkityksellisiä ovat pelkästään luomisajankohtana

vallinneet olosuhteet (ks. myös BGH, GRUR 1961, 635, 638, III 4 – Teräsputkituoli I). Tämän perusteella etenkin mallien myöhempää kehitystä ei tosin oteta huomioon. Tuotteen luomisen jälkeen ilmenneet seikat, kuten ammattipiirien sitä koskevat arviot, olisi kuitenkin voitava ottaa huomioon, mikäli ne voivat tarjota perustan sen arvioinnille, muodostiko esine muotoiluajankohtana tekijänsä oman henkisen työn tuloksen. Tämä antaa kansallisille tuomioistuimille mahdollisuuden hoitaa tehtävänsä ottaa huomioon kaikki käsiteltävässä asiassa merkitykselliset seikat, sellaisina kuin ne olivat kyseistä kohdetta muotoiltaessa (tuomio 11.6.2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, 37 kohta).

TYÖASIAKIRJA